

HOŞGÖRÜ ÖNDERİ HÜNKÂR HACI BEKTAŞ VELÎ*

*Hasan YAVUZER***

ÖZET

Hacı Bektaş Velî, Horasan'dan gelip Sulucakarahöyük'e yerleşen, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında da çok önemli rol oynayan bir Türk büyüğü ve İslam bilginidir. Ömrünü İslam'a, Kuran'a ve insanlığa adanmış bir gönül eridir. İman, ibadet ve ahlak başta olmak üzere İslam dininin temel prensiplerini tasavvufî bir yorum ile açıklamış bir yol önderidir. Hem dinî ve ahlakî hem de sosyal ve kültürel konularda O'nun Türk-İslam toplumuna ve tüm dünyaya verdiği mesajlar canlılığını hâlâ devam ettirmektedir.

Hacı Bektaş Velî, bir taraftan örnek hayatı ve eserleri ile karanlıkları aydınlatmış, diğer yandan da sevgi ve hoşgörü ile gönüllere taht kurmuştur. Ömrü boyunca düşmanlıkların ortadan kaldırılıp barış ve huzur içerisinde yaşanması için çalışmıştır. Her türlü kavga ve kötülüklerin terk edilerek sevgi, saygı ve hoşgörü içerisinde yaşanması için mücadele etmiştir. "Her ne ararsan kendinde ara" diyerek başkalarını suçlamak yerine sorumlu davranmayı öğütlemiştir. "Yetmiş iki milleti bir gör" ve "Düşmanın dahi insan olduğunu unutma" sözleri ile de insana verdiği değeri ortaya koymuştur. "Bir olalım, iri olalım, diri olalım" diyerek imkânları birleştirmenin yolunu göstermiş, bunu başarmak için ise tüm insanlara "gelin canlar bir olalım" diye çağırıştır.

O'nun öğretisi ve mesajlarına en fazla ihtiyaç duyulan günümüzde O'nu ve mesajlarını anlamakta yarar görülmektedir. Bu çalışmada bu amaca ulaşmak için gayret gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hacı Bektaş Velî, İslam, Kuran, ilim, tasavvuf, hoşgörü, toplumsal barış.

THE LEADER OF CLEMENCY HÜNKAR HACI BEKTAŞ VELÎ

ABSTRACT

Hacı Bektaş Velî is a leading Turkish figure and Islamic scholar who came from Horasan and settled at Sulucakaracahöyük, and who had an important role in Turkifying and Islamising Anatolia. He devoted his life to Islam, Koran and to humanity. He explained the main principles of Islam, especially faith, worship and morals. The messages

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, El-mek: hasanyavuzer@nevsehir.edu.tr

that he gave to the Turkish-Islamic society and to the world about religious, morals, social and cultural subjects still preserve their liveliness.

On the one hand, Hacı Bektaş Velî illuminated the darkness through his life and works; on the other hand, he gained the love of people with his love and clemency. He tried for the elimination of hostility and for living in peace and serenity throughout his entire life. By saying “whatever you seek, seek it in yourself” he advised to behave responsibly instead of blaming others. Through sayings such as “see the seventy two nations as equal” and “Do not forget that even your enemy is a human” he exhibited the value that he gave to humans. By saying “let’s be one, great and vigorous”, he led the way of uniting opportunities. In order to attain this, he invited all people by saying “Come souls, let us be one.”

It would be useful to understand him and his messages these days in which his messages and doctrines are most needed. This study tries to reach this purpose.

Key Words: Hacı Bektaş Velî, İslam, Koran, science, Islamic mysticism, clemency, social peace.

GİRİŞ

13. asırda Horasan’da doğup büyüyen, büyük mütefekkir ve mutasavvıf Ahmet Yesevi’nin¹ ocağında da eğitimini tamamlayan Hacı Bektaş Velî, büyük bir İslam bilgini ve hoşgörü önderidir. Ahmet Yesevi’nin ocağından aldığı feyiz ile 13. asrın başlarında Horasan’dan gelip Anadolu’ya yerleşmiştir. Türk sufiliğinin² önemli şahsiyetlerinden olan Hacı Bektaş Velî Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük katkısı olmuş gönül sultanlarının en başta gelenlerindedir.

O, hayatında olduğu gibi, ölümünden sonra da bağlıları ve sevenleri bulunan, döneminde olduğu gibi vefatından sonra da önder olarak kabul edilen müstesna kişilerden birisidir. Gerek hayatında gerekse ölümünden sonra geniş kitlelere etkisi olan, dün olduğu gibi günümüzde de kitleleri peşinden koşturarak Hacı Bektaş Velî’yi tanımak ve mesajlarını anlamak büyük önem arz etmektedir.³

Bu çalışmanın temel amacı tarihe mal olmuş, 13. asırdan günümüze dünyanın pek çok yerinde seveni ve takipçisi bulunan Hünkâr Hacı Bektaş Velî’yi kamuoyuna tanıtmaktır. Bir diğer amacımız ise O’nun mesajlarının daha iyi anlaşılmasına ve insanlığın huzur bulmasına katkı sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için Hacı Bektaş Velî’nin hayatı ile önem verdiği ilim, irfan, tasavvuf, hoşgörü ve toplumsal barış gibi bazı konular üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada yöntemimiz kendisinin yazmış olduğu kitaplar ile kendisi hakkında yazılmış kaynaklar olmuştur. Elde edilen veriler sosyolojik bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

a- Hacı Bektaş Velî

Dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay “Doğumunun 800. Yılında Uluslararası Hacı Bektaş Velî Sempozyumu”nda yaptığı konuşmasında “İnsanlar vardır varlığı ve düşünceleri

¹ Fuad Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993, s. 27-86

² Hacı Bektaş Velî, Kırk Hadis (Hadîsi Erbain), Yayına Hazırlayan Nurgül Özcan, Fatih Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2010, s. 9

³ Hasan Yavuzer, “İman ve İbadet Yönleriyle Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî”, Alevilik- Bektaşilik Araştırma Dergisi, sayı 5, Köln/Almanya 2012, s. 90

yaşadığı zaman dilimi ile sınırlı kalır, insanlar vardır yaktığı ateşin yaydığı ışık yüz yıllar ötesini aydınlatır. Hacı Bektaş Velî'nin aydınlanmacı düşüncesi yaşadığı tarihsel süreç ve coğrafya ile sınırlı kalmamıştır. XIII. yüzyıldan günümüze yansiyarak bizleri aydınlatmaya devam etmektedir⁴ diyerek sözlerine başlamıştır. Gerçekten de Hacı Bektaş Velî Ahmet Yesevi'nin Kuran-ı Kerim'den aldığı feyizle ateşlediği, ilim, irfan ve mana meşalesini Anadolu'da yeniden tutuşturmakla kalmamış; aynı zamanda asırlarca uzanan ve parlaklığından hiçbir şey kaybetmeyen bir ışık kaynağı olmuştur.

Horasan'da doğup büyüyen, büyük mütefekkir ve mutasavvıf Ahmet Yesevi'nin ocağında da eğitimini tamamlayan Hacı Bektaş Velî, aldığı talimat gereği Anadolu'ya gelmiş ve (bugün Nevşehir iline bağlı Hacibektaş ilçesi olarak bilinen), o zamanki adıyla Sulucakarahöyük'e yerleşmiştir. Orta Asya Türk kültürünü İslam dininin prensipleri ile mecz ederek yorumlayan ve irşat⁵ görevi ile Sulucakarahöyük'e gelen Hacı Bektaş Velî, Anadolu'nun İslamlaşması ve Türkleşmesinde önemli rol oynamıştır. Özellikle bir Hıristiyanlık merkezi olan Kapadokya bölgesine yakın bir yerde yerleşmesi, Türkleştirme, İslamlaştırma ve gönülleri aydınlatma çalışmalarına orada başlaması ayrı bir önem arz etmektedir.⁶

Hacı Bektaş Velî ilmi, irfanı, kişiliği ve engin hoşgörüsü ile Sulucakarahöyük'te kısa sürede pek çok dost edinmiş, düşmanların dahi takdirini kazanmıştır. Bu dostların sevgisi önce Sulucakarahöyük'ü aşmış, daha sonra da Anadolu sınırlarından taşarak Rumeli ve Balkanlar'a ulaşmıştır. İman bütünlüğü, ibadet üstünlüğü, ahlak olgunluğu, ilim-irfan, birlik-beraberlik, kardeşlik, saygı-sevgi ve hoşgörü gibi konularda verdiği mesajlarla geçmişe olduğu gibi günümüze de ışık tutmuştur. Bu mesajlar geleceğe de ışık tutacak açıklamalar olarak günümüze kadar canlılığını korumuş ve halen de korumaktadır.⁷

Hacı Bektaş Velî'nin üstün karakteri, geniş hoşgörüsü ve keskin zekâsı, teşkilatçılığı, yöneticiliği ve derin ilmi ile birleşince kısa zamanda Sulucakarahöyük (Hacibektaş)'ün çehresi değişmiş, manevî bir merkez durumuna gelmiştir. Böyle bir ortamda Ahmet Yesevi'nin Türkistan'da yaptığını o, Anadolu'da yapmıştır.⁸ Bir taraftan kendisi Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması için çalışırken diğer taraftan ocağında yetişen ve davasına gönül veren insanlar da Anadolu, Rumeli ve Balkanlar'ın Türkleşmesi ve İslamlaşması için çalışmışlardır. Hacı Bektaş Velî'den aldıkları ilham ve aşk ile Türk kültürünü ve İslam dinini yaymak için yola çıkan bu gönül erleri, aldıkları emir gereği çeşitli yerlere dağılmışlar ve gittikleri yerlerde faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bugün Rumeli ve Balkanlardaki kardeş ve soydaşların büyük bir kısmı bu maksatla oralara gitmiş ve oralarda kalmış olan gönül erlerinin çocuklarıdır.

Hacibektaş ilçesini kendisine mekân edinen, 13. asırdan bugüne kadar müritleri ve sevenleriyle de hemen her coğrafyadaki insanların gönlüne taht kuran Hünkâr Hacı Bektaş Velî, kendi hayatında sohbetleriyle günümüze kadar da eserleri ve bağlıları vasıtasıyla insanları iyiliğe, doğruluğa ve güzelliğe çağırarak İslam'ın geniş halk kitlelerine yayılması için çalışmıştır.⁹

⁴ Uluslararası Hacı Bektaş Velî Sempozyumu Bildirileri Hacı Bektaş Velî Güneşte Zerresinden, Deryada Katresinden, "Ertuğrul Günay Açılış Konuşması", Derleyenler: Pinar Ecevitoglu, Ali Murat İrat, Ayhan Yalçinkaya, Dipnot Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2010, s. 30-31

⁵ Hacı Bektaş Velî, Kırk Hadis (Hadîsi Erbain), Yayına Hazırlayan Nurgül Özcan, Fatih Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2010, s. 5

⁶ Hasan Yavuzer, "Hacı Bektaş Velî'nin Kişiliği ve Türk Tasavvuf Hayatındaki Yeri", Kadri Erogan Hacı Bektaş Velî Armağanı, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi, Ankara 1997, s. 182

⁷ Yavuzer, 1997, s. 182

⁸ Kadri EROGAN, Kadri (1995): "Hacı Bektaş Velî Hazretleri", Günümüzde Alevilik ve Bektaşilik, s. 29

⁹ Ali Yılmaz, Mehmet Akkuş, Ali Öztürk, Alevî-Bektaş-î Klasikleri Makâlât, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2007: 10

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi eski Dekanı Prof. Dr.Celal Göde Doğumunun 800. yılında Hacı Bektaş Velî Sempozyumunda yaptığı konuşmasında O'nun sevgisini ve etkisini şöyle dile getirmektedir. “Bugünkü adıyla Hacibektaş ilçesi ya da eski adıyla Sulucakarahöyük merkezde olmak üzere, Hacı Bektaş Velî'nin etkileri Anadolu'dan Balkanlar'a ve Orta Avrupa'ya, Kafkaslardan İran'a, Ortadoğu'ya kadar yayılmıştır”.¹⁰ Göde'nin de belirttiği gibi O'nun sevgisi dün olduğu gibi günümüzde de devam etmekte ve dünyanın pek çok yerinde kendisini ona bağlı hisseden bireyler ve topluluklar bulunmaktadır. Bugün Anadolu, Rumeli ve Balkanlar ile Asya, Avrupa, Amerika ve Ortadoğu'da Hacı Bektaş Velî'nin hoşgörü ve sevgisi ile yaşamaya, ondan aldıkları kültürü yaşatmaya çalışan, teşkilatlanmış veya teşkilatlanmamış pek çok insan bulunmaktadır. Asırlar geçmesine rağmen sevgi ve saygınlığından hiç bir şey kaybetmeyen bu ulu eren tüm canlılığı ile hem kendisi hem de öğretileri gönüllerde yaşamaya ve yaşatılmaya çalışılmaktadır.

b- Eserleri ve ele aldığı konular

Ziya Paşa kişiyi en iyi tanımanın yolunu “Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz” sözüyle açıklamaktadır. Çok öz bir ifade ile kişiyi tanımada en önemli faktörün onun yaptığı iş ve ortaya koyduğu eser ile hizmete bakmak gerektiğine dikkat çekmektedir. XIII. asırdan beri pek çok seveni ve takipçisi bulunan Hacı Bektaş Velî'yi tanımak, anlamak, O'nun karakteri, kişiliği, iman, ibadet ve ahlakını en güzel şekilde tespit etmek, toplumsal konulara yaklaşımını ve mesajlarını en iyi şekilde öğrenmek için kendi eserlerine bakmakta yarar görülmektedir. Onun için Hacı Bektaş Velî'nin eserlerinin dikkatlice okunmasında fayda mülâhaza edilmektedir.

Takdir edileceği üzere Hacı Bektaş Velî hem söz ve davranışlarıyla hem de kalem ve eserleriyle asırlardan beri gönülleri aydınlatmıştır. Hacı Bektaş Velî'ye ait olduğu kabul edilen birçok eser bulunmaktadır. Konumuz bağlamında bu eserlerin bazılarında bahsedeceğiz.

Hacı Bektaş Velî'nin Şerh-i Besmele¹¹ veya Besmele Tefsiri¹² isimli eseri genellikle ilahî merhamet ve hoşgörü konularını işlemektedir. Şerh-i Besmele'de İslam dininde çok önemli bir yeri olan ve her işin başında okunması tavsiye edilen besmele hakkında geniş bilgi verilmektedir. Allah'ın rahman ve rahim sıfatları anlatılmakta, dinî ve ahlakî konular ayet ve hadisler ışığında incelenmektedir. Hünkâr bu eserinde çeşitli konulardaki örnekleri ile dünya ve ahiret saadetinin yollarını göstermekte, hoşgörü ve sevginin yerini vurgulamaktadır. Fatiha suresinin tefsirinde¹³ ise Kuran-ı Kerim'de ve İslam dininde çok önemli bir yeri olan Fatiha suresinin izah ve yorumu yapılmaktadır.

Hacı Bektaş Velî, Makalat-ı Gaybiyye ve Kelimât-ı Ayniyye adlı eserinde, birbirine zıt duygu ve davranışları sıralayarak yanlış gördüğü hususlara dikkat çekmektedir. “Büyükleme alçak gönüllü olmanın, kıskançlık dinin, cimrilik cömertliğin, tama kanaatin, öfkelenmek sabretmenin, ayıplamak şefkat göstermenin, kahkaha ile gülmek ağır başlılığın, şaka yapmak doğruluğun düşmanındır” denilmektedir.¹⁴

¹⁰ Uluslararası Hacı Bektaş Velî Sempozyumu Bildirileri Hacı Bektaş Velî Güneşte Zerresinden, “Prof. Dr. Celal Göde Açılış Konuşması” Deryada Katresinden, Derleyenler: Pınar Ecevitoglu, Ali Murat İrat, Ayhan Yalçınkaya, Dipnot Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2010, s.28

¹¹ Rüştü Şardağ; Her Yönü İle Hacı Bektâş- Velî ve En Yeni Eseri Şerh-i Besmele, Karınca Matbaacılık, İzmir 1985

¹² Hamiye Duran; Alevî Bektâşî Klasikleri Besmele Tefsiri (Şerh-i Besmele), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2007

¹³ Hacı Bektaş Velî, Kırk Hadis (Hadîsi Erbain), Yayına Hazırlayan Nurgül Özcan, s. 22-27

¹⁴ Osman Eğri, Alevî Bektâşî Klasikleri-Kitabı Cabbâr Kulu, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2007, s. 65

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

O'nun Makâlât¹⁵ adlı eseri, geniş halk kitlelerinin kolayca anlayabilecekleri, öğrenebilecekleri ve uygulayabilecekleri bir biçimde kaleme alınmıştır. Bu eser İslam tasavvufunun temel bazı meselelerini bir Türk sûfisinin yorumuyla ortaya koyan bir tasavvuf el kitabı veya tarikat kılavuzu olmuştur.¹⁶ Hacı Bektaş Velî'nin en kapsamlı eseri olan ve üzerinde ciddi çalışmalar yapılarak okuyucuların istifadesine sunulan Makâlât'ta insanın hem yaratana hem de yaratılanlara karşı görevleri açıklanmaktadır. Eserde, tasavvufi bir yaklaşım ile dünya huzuru ve ahiret mutluluğunu elde etmenin yolları gösterilmektedir.

c- İlim

Yaratılmışların en üstünü olan insanın¹⁷ Allah katındaki ve diğer varlıklar karşısındaki durumu ile kendisine verilen imkân ve nimetler Kuran-ı Kerim'de birçok ayette dile getirilmektedir. Bu ayetlerin ortak noktası ise Göklerde ve yerde olan her şey insanın emrine verilmiş, hizmetine sunulmuş olduğu şeklindedir.¹⁸ Hem bu imkânları kendisine bahşeden yüce yaratıcıyı tanımak ve O'nun istediği gibi yaşam sürmek hem de bu nimetlerden en iyi şekilde istifade edebilmek için ilme ve bilgiye ihtiyaç vardır. Bu nedenle İslam dini ilme büyük önem vermiş, Kuran'ın ilk emri de "oku"¹⁹ olarak başlamıştır. Okumaya, öğrenmeye ve ilmin önemine dikkat çekmek için Kuran-ı Kerim'de "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu"²⁰ buyrulmaktadır. Bu ayet ilmin, öğrenmenin ve bilginin önemini çok açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır. Hz. Peygamber de her vesile ile ilmi teşvik etmiş, ilim öğrenmenin kadın erkek herkese farz olduğunu bildirmiştir. İlimin yaşı olmadığını, öğrenmenin beşikten mezara kadar devam eden bir süreç olduğunu haber vermiştir. "Dünyayı isteyen ilme sarılsın, ahreti isteyen ilme sarılsın, hem dünyayı hem de ahreti isteyen yine ilme sarılsın" hadisi şerifi de Hz. Peygamberin ilme verdiği önemi ortaya koymaktadır.

İslam'ın kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim, bilerek inanan, inanarak yaşayan insan tipini gerçekleştirmek istemektedir. Kuran-ı Kerim'e göre insan, Allah'ın halifesidir.²¹ Allah'ın halifesi olan insan, öncelikle kendi varlığının farkında olmak zorundadır. Bu da ancak ilim ile mümkün olur. Kuran ve sünnetin en iyi takipçilerinden biri olan Hacı Bektaş Velî'nin üzerinde ısrarla durduğu konuların başında da ilim gelmekte, insanın huzur ve mutluluğu yer almaktadır.

Hacı Bektaş Velî, dinin temel prensiplerini belirttiği şeriat makamlarının birincisini iman getirmek, ikincisini ise ilim öğrenmek²² olarak göstermiştir. Hacı Bektaş Velî'nin ibadetlerden önce ilme yer vermesi, ibadetin de ilim sayesinde olacağını açıklaması bakımından son derece manidardır. Kuran'ın ilk emrinin de "oku" talimatıyla başlaması İslam dininde okuyup öğrenmeye ve ilme ne kadar önem verildiğini ortaya koymaktadır. İslam'ı ve Kurani çok iyi özümseyen ve her fırsatta ilmin önemini vurgulayan Hacı Bektaş Velî, Marifet makamlarının yedincisini de yine²³ ilim olarak zikretmektedir.

¹⁵ Makalat üzerinde pek çok çalışma yapılmıştır. Onlardan bazıları COŞAN, Esad (1971): Hacı Bektaş Velî Makâlât, Ankara, Seha Neşriyat. COŞAN, Esad (1996): Makâlât Hacı Bektaş Velî, Sadeleştiren: Hüseyin Özbay, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, Abdurrahman Güzel, Hacı Bektaş Velî ve Makalat, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, Aziz Yalçın, Yorum ve Açıklamalarla Makalat-ı Hacı Bektaş Velî (Hacı Bektaş Velî Hazretlerinin Düşünceleri, Öğüt ve Öğretileri), Derin Yayınları, İstanbul 2010

¹⁶ Ethem Rûhi Fıglalı, Türkiye'de Alevîlik Bektâşîlik, İzmir İlahiyât Vakfı Yayınları, İzmir 2006, s.135

¹⁷ Tin 4

¹⁸ Casiye; 12-13

¹⁹ Alak 1-5

²⁰ Zümer : 9

²¹ Bakara; 2/30

²² Esad Coşan, Makâlât, s.19

²³ Alevi Bektaşî Klasikleri Makâlât, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2007, s. 31

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Söz, iş ve davranışlarında her vesile ile ilmin önemini vurgulayan, bu düşüncesini de “İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır” sözüyle taçlandıran Hünkâr, dünya ve ahret mutluluğunun da ilim ile elde edileceğini dile getirmektedir. Yaşadığı o dönemde dahi ilim öğrenmede kadın erkek farkı gözetmeyen Hünkâr Hacı Bektaş Velî daha o günden insanlığın bugün dahi ulaşamadığı bir noktaya dikkat çekmektedir. Toplumun en önemli parçalarından biri olan, çocuğu doğurup büyüten ve eğitip hayata hazırlayan kadınların okumasına ve okutulmasına özel bir önem vermekte ve “Kadınları okutunuz”²⁴ diye seslenmektedir.

Hacı Bektaş Velî gibi Ahmet Yesevi ocağında yetişen Yunus Emre de ilme büyük önem vermekte, ilim öğrenmeyi “insanın kendisini bilmesi” olarak değerlendirmektedir. Yunus Emre bu konuda;

“İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir,
Sen kendin bilmezsen,

Ya nice okumaktır” dizeleriyle, ilmin insana kazanımlarına ve insanın kendini bilmesinin önemine dikkat çekmektedir. Eserleri ve sözlerinin özünde Hacı Bektaş Velî’nin ilim anlayışında da insanın kendisini bilmesi ve yaratana tanınması yatmaktadır.

Tasavvufta kendisini bilen insanın Allah’ı bileceğine, O’nun emirlerine teslim olacağına inanılmaktadır. Bu bakımdan Hacı Bektaş Velî’nin de gönül verdiği tasavvufta ilme büyük önem verilmektedir. Bir tasavvuf önderi olan Hacı Bektaş Velî’ye göre dünya ve ahret mutluluğuna kavuşabilmek için esas yapılması gereken kişinin yönünü Allah’a çevirmesidir. Bu da ilim ile olur. Hünkâr, Allah’a götüren ulu yolun yolcusu için; “Edep dileyen korkuyu sever. Korku dileyen hata yapmaktan sakınmayı sever. Hata yapmaktan sakınmayı dileyen sabrı sever. Sabır dileyen utanmayı sever. Utanmayı dileyen cömertliği sever. Cömertliği dileyen miskinliği sever. Miskinliği dileyen ilmi sever. İlim dileyen marifeti sever. Marifeti dileyen canı sever. Canı dileyen aklı sever ve aklı dileyen de yüce Allah’ı sever²⁵.” Allah’ı seven bir kişi ise onun rızasına uymayan her türlü söz, iş ve davranıştan uzak kalır.

d- Tasavvuf

Hz. Peygamber Müslümanlar için her konuda bir rehber ve en güzel örnek şahsiyettir. Kuran-ı Kerimde “sizin için onda güzel örnekler vardır”²⁶ buyrulmaktadır. Hz. Peygamber döneminden itibaren İslam dinine gönül veren Allah dostları Hz. Peygamberin örnek hayatını kendilerine rehber edinmişler ve hayatlarını ona göre tanzim etmeye çalışmışlardır. Onun arkadaşlarından bazıları yaratılışlarındaki özelliğe uygun olarak Hz. Peygamberin davranışlarındaki bir yönü kendilerine rehber ve örnek edinerek temayüz etmişler ve o yönde meşhur olmuşlardır. Bu cümleden olarak yaşayışlarında daha çok önem verdikleri husus Hz. Peygamberin ibadet, züht ve takva yönü olmuştur. İşte o zahitlik anlayışı ileride doğacak tasavvufun nüvesini teşkil etmiştir.²⁷ Türklerin İslamiyet’e girişleri de tasavvuf hareketinin İslam’da kurumlaştığı, tarikatların oluştuğu üçüncü döneme tekabül etmektedir. Yusuf Has Hacib ve Ahmet Yesevi’nin zuhuruna kadar Türkler arasında Muhammed Ma’suk Tûsi, Emir Ali Abu Halis gibi mutasavvıflar yetişmiştir. Ahmet Yesevi ile birlikte tasavvuf hareketi Türkler arasında önemli bir konuma gelmiştir.²⁸ Türkler,

²⁴ Mehmet Hakan Alşan, Horasan Erenleri, Karakutu Yayınları, İstanbul 2006, s. 275

²⁵ Yılmaz vd., 2007: 60

²⁶ Ahzab: 33/21

²⁷ Cemal Sofuoğlu, Avni İlhan, Alevilik Bektaşilik Tartışmaları, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5. Baskı, Ankara 2006, s. 84-85

²⁸ Abdurrahman Güzel, Hacı Bektaş Velî ve Makâlât, Akçağ Yayınları, İkinci Baskı, Ankara 2002, s. 104

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

tasavvufu bir düşünce dünyası olarak görmüşler, dün ve bugünü gelecekle birleştiren, din ile hayatı kaynaştıran, kişilere sevme ve seilmeyi öğreten, iyi ve kötüyü hatırlatan ve kişiyi Allah'a yaklaştıran bir vasıta olarak görmüşlerdir. Dahası "İki günü birbirine eşit olmayacak şekilde daima ilerlemeyi, çağlar üstü olmayı öğreten" sistem haline getirmişlerdir. Bu konuda büyük emeği geçen kişilerden biri de Hacı Bektaş Velî'dir.²⁹ Aktaracağımız şu cümleler O'nun tasavvuf anlayışı ve hizmetlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Türk tarihinde XIII. asır, Selçuklu Devletinin siyasî, içtimaî ve iktisadî bakımdan çok zor günler geçirdiği, can çekiştiği, istikrarsız ve huzursuz bir dönemdir. Bir taraftan Moğol istilası diğer taraftan başka faktörler ile Orta Asya, Irak-Suriye ve Anadolu üçgeni arasında yaşayan çok değişik inanç ve kültüre mensup küteller şaşkınlık ve kararsızlık içinde bunalmış ve çaresiz kalmıştı. Bu arayış onları bir manevî ümit ve istinat noktasına bağlanmak zaruretine düşürmüştü. İşte Hacı Bektaş Velî, bu çaresiz ve mustarip kütelleri engin sevgisi, birlik ve kardeşlik anlayışı ile İslam tasavvufunun zengin ve munis şevk ve iman potasında mayalayıp, "yeniden doğuş"u, "halk-ı cedîd"i gerçekleştiren uluların, kahramanların ve manevi önderlerin ön saflarında yer alır. O tıpkı Ahmet Yesevi, Mevlânâ ve Yunus Emre gibi Müslümanlığı bir sünger hassasiyetiyle emip bünyesinde erittikten sonra onu tasavvuf kalıbı içinde tekrar İslam âlemine sunmuş olan ulu mutasavvıflar kafilesinin bir halkası olarak iktisadî krizler, siyasî, askerî, içtimaî buhranlarla temelleri sallanan cemiyeti ele almış, ondan taze, sağlam ve yepyeni bir terkip meydana getirmiştir. Ümidi ve dayanağı kaybolmuş Türkmenleri bir cihat ruhu ile yeniden ayağa kaldırmıştır.³⁰ Hâsılı Hünkâr Hacı Bektaş Velî, kaynağını Yesevi ocağından aldığı engin görüşleriyle, XIII. Yüzyılın huzursuz ve mustarip Anadolu insanını etrafında toplamıştır.³¹

Hacı Bektaş Velî'ye göre, tasavvufun konusu insandır, nefsin ıslahıdır, kötü huy ve davranışlardan vazgeçerek Allah'a ulaşmak, O'nun varlığı ile var, kendisi ile hal olmaktır. O'na bilgiden ziyade duyuş, görüş ve oluş ile varılır. Bu bakımdan bir "hal" bilgisi "oluş yolu" olarak kabul edilecek tasavvufta, amaca sadece "tahsil" ile değil, aynı zamanda "hal" ile ulaşılır. Bunun için tasavvuf ehli "olgun" ve "ulu" bir kişinin, bir mürşidin elini, eteğini tutup onun yolunda yürümekten başka bir çare olmadığına inanırlar. Bunun için de Hakk'a giden yol olarak kabul ettikleri tarikata önem verirler.

Tasavvuf ilmi, insanlara İslam'ın itikat, ibadet ve ahlak ile ilgili kurallarını öğretmek onlara her iki cihanda mutlu olmanın yollarını göstermektedir. Hacı Bektaş Velî başta olmak üzere, mutasavvıflara göre tasavvuf, İslam'ın ruhu ve imanın kemalidir. Kim olursa olsun, iç âlemine mahsus bilgi ve ihsan sıfatıyla-herkesten önce kendi nefsinin ıslah edip kötülüklerden arındırıp iyiliklerle süslemeden, İslam'ın bereketine nail olmak dinî, dünyevî, ferdî, içtimaî, siyasî ve millî semeresine yetişmek mümkün değildir.³²

Abdurrahman Güzel'e göre Ahmet Yesevi ile başlayan tasavvuf hareketinin Anadolu'daki güçlü temsilcisinden biri olan Hacı Bektaş Velî, tasavvufu ilgili düşüncelerini tamamen şeriat üzerine bina eder. Hemen her konu ile ilgili bir ayet ve bir hadisi delil olarak getirir. Bu yönüyle Hacı Bektaş Velî bir yönüyle Türk kültürüne dayanırken diğer yönüyle de İslamiyet'e bağlanır. Dolayısıyla Anadolu'da Türklükle İslamiyet'i kaynaştırır, Türk İslam sentezini simgeleştirir.³³

²⁹ Abdurrahman Güzel, "Hacı Bektaş Velî", Kadri Eroğan Hacı Bektaş Velî Armağanı, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi, Ankara 1997, s. 24

³⁰ Fıglalı, s. 111-112

³¹ Fıglalı, s. 147

³² Abd-el Bâri Ennedvi, Tasavvuf ve Hayat (Kitap ve Sünnetin Ruhuna Göre), Mütercim: Mustafa Ateş, Ahmet Sait Matbaası, İstanbul 1967, s. 19

³³ Güzel, 2002, s. 65

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Bu bilgiler ile donanmış Hacı Bektaş Velî'nin hayatını ve yaşantısını Güzel şöyle dile getirmektedir. “Allah ve peygamber sevgisi ile yetişen Hacı Bektaş Velî, hayatını Kur'an ve hadislerin ifade ettiği genel hükümlere ve Hz. Muhammed'in sünnetine göre ayarlamıştır. Yani Kur'an ve sünnet ne buyurdu ise onu aynen kabul etmiş, hayatına uygulamıştır. Emirlerle uyumuş, yasaklardan fazlası ile kaçmıştır. Kur'an ve hadisler yolunda yürümüş, Allah'tan başka tanrı edinmemiş, Hz. Peygamberden başka son peygamber tanımamıştır.”³⁴ Hacı Bektaş Velî'nin Makâlât adlı eserinde yer verdiği dört kapı kırk makamda insanların yapması gerektiğini bildirdiği hususların hepsinin Allah'ın Kuran'da emrettiği, Hz. Peygamberin söylediği ve yaptığı ve ayrıca ilim, irfan, kültür ve tasavvuf tarihimizin büyüklerinin de ortak olarak ortaya koydukları şeyler olduğuna dikkat çekmektedir.

Daha önce de belirtildiği üzere Hacı Bektaş Velî ilim ve iman ile etrafı aydınlatan Ahmet Yesevi ocağında yetişmiştir. Başta Hacı Bektaş Velî olmak üzere bu ocakta yetişen gönül erleri, Anadolu ve Balkanların Türkleşmesi ve Müslümanlaşmasında olduğu gibi dünyanın pek çok yerinde İslam'ın yayılması ve yaşatılmasında da önemli rol oynamışlardır. Bugün bile dünyanın birçok yerinde bu izleri görmek hâlâ mümkündür. Onlardan biri de Bektaşilik ve Bektaşilerdir.

e- Hacı Bektaş Velî ve Bektaşilik

Yukarıda da söylendiği üzere kültür tarihimizin büyük mütefekkir ve mürşitlerinden biri olan Hacı Bektaş Velî, Anadolu'nun Türkleşmesinde ve Müslümanlaşmasında önemli rol oynamış bir kahraman ve manevi bir önderdir. Bu büyük insanın kendi hayatından itibaren her devirde pek çok takipçisi olmuş, bağlıları ve sevenleri bulunmuştur. Ona olan bağlılık, canlılığını halen devam ettiren ve “Bektaşilik” diye kendi adına izafe edilen bir tarikatın doğmasına da sebep olmuştur.³⁵

Hacı Bektaş Velî'nin ilke ve prensipleri doğrultusunda adını alarak kurulan Bektaşilik, yüzyıllar boyunca onun gayesi istikametinde hizmet vermiştir. Bektaşilik Osmanlı döneminde fetihler yoluyla Anadolu sınırlarını aşarak Balkanlar'a kadar yayılmış, geniş kitleleri bünyesinde barındıran bir dinî grup, cemaat ya da daha geniş anlamıyla bir tarikat olma özelliği kazanmıştır. Ayrıca Hacı Bektaş Velî, Yeniçerilik gibi köklü bir askerî teşkilatta Pir olarak kabul edilmiş, onun ilke ve prensipleri bu teşkilatta ve bu teşkilat tarafından yaşatılmaya çalışılmıştır.³⁶ Hacı Bektaş Velî Alevi-Bektaşilerce de bütün ocakların bağlandığı inancın kaynağı ve yolun Pir'i olarak bilinmektedir.³⁷

Hacı Bektaş Velî'nin dört kapı kırk makam olarak açıkladığı, şeriat, tarikat, marifet ve hakikat ilkeleri Bektaşî tarikatındaki erkânın da omurgası olarak kabul edilmiştir. Bektaşilikte iman esasları ile namaz, oruç, zekat ve hac gibi ibadetler Hacı Bektaş Velî'nin şeriat kapısındaki anlamları ile birlikte tarikat, marifet ve hakikat kapılarındaki tasavvufi ve derunî manalara uygun olarak gelişmiştir. Hacı Bektaş Velî'nin ilkelerini kendisine prensip edinen Bektaşî tarikatı da İslam'ın ve Kur'an'ın sesi olmuş, Anadolu ve Balkanlar'ın Türkleşmesi ve İslamlaşmasında önemli rol oynamıştır.

f- Toplumsal ve Sosyal Konularda Hacı Bektaş Velî

Bir din bilgini, gönül eri ve mutasavvıf olan Hacı Bektaş Velî, sadece iman ve ibadet konularında mesaj vermekle kalmamış, sevgi ve hoşgörüsü ile toplumsal barış ve huzurun teminine de büyük katkı sağlamıştır. Hacı Bektaş Velî'nin “İncinsen de incitme”, “Her ne ararsan kendinde ara”³⁸ sözleri onun insan sevgisini ve engin hoşgörüsünü ortaya koymaktadır. O, Kur'an ve

³⁴ Güzel, 2002, s.159

³⁵ Yılmaz vd., 2007, 13

³⁶ Yavuzer, 1997, s.181

³⁷ A. Cemalettin Ulusoy, Hünkâr Hacı Bektâş Velî ve Alevî-Bektaşî Yolu, Hacıbektaş 1986,

³⁸ Hacı Bektaş Kılavuzu, Kültür Bakanlığı ve Nevşehir Valiliği, Ankara, ?, s. 12

sünnetten aldığı güç ve ilham sayesinde, söz ve davranışları ile geniş kitleleri etkilemiş, bütün insanlığı sevgi, hoşgörü, barış ve kardeşliğe çağırmıştır. Hünkâr'ın, "Düşmanının bile insan olduğunu unutma" sözü, dün olduğu gibi bugün de insanoğlunun en fazla muhtaç olduğu konulardan biri olmaya devam etmektedir. İnsana verilen değer konusundaki bu hassasiyet teknoloji ve diğer imkânların önemli gelişme gösterdiği günümüzde dahi insanların hâlâ bu noktaya gelemediği bir husus olarak dikkat çekmektedir. Hacı Bektaş Velî'de Allah aşkı ve sevgisi gibi insan ve hayvan sevgisi de en yüksek noktaya ulaşmış, bu sevgi yumağı etrafında toplanan insanlar gönül erliğine ulaşmanın hazzını yaşamıştır. O'nun toplumun birliği ve dirliği için hayatî önem taşıyan "Eline, diline, beline sahip ol"³⁹ ilkesi dün olduğu gibi bugün de geçerliğini devam ettirmektedir. "Nefsine ağır geleni kimseye tatbik etme" sözü Hz. Peygamberin "kendi nefsin için istemediğin şeyi sen de başkaları için yapma" hadisinin değişik olarak söylenmesidir. Hacı Bektaş Velî tarafından 13. asırda söylenmiş bu söz ve ilkelerin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Ahlakî konulara ayrı bir değer veren Hünkâr, "Oturduğun yeri pak et, kazandığın lokmayı hak et"⁴⁰ diyerek temizlik, dürüstlük, çalışmak ve helal kazanç konusunda dikkatleri çekmiştir. Haksız kazanca karşı çıkmış, haksızlık, hırsızlık, tembellik, zulüm ve sömürünün karşısında yer almıştır.

"Ayağa kalkarsan hizmet amacıyla kalk,

Eğer konuşacaksan, hikmet ile konuş,

Ve oturacağın zaman, saygı ile otur!"⁴¹ sözleri Hacı Bektaş Velî'nin ne kadar ileri görüşlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sözleri ile Hacı Bektaş Velî, toplumda birlik ve dirliğin sağlanması, gönüllere saygı ve sevginin dolması, insanların kardeş gibi yaşaması hususlarına çok önemli katkı sağlamıştır.

Hacı Bektaş Velî, derin din bilgisi ve tasavvuf anlayışından aldığı ilham ile dünya durdukça muhtaç olunacak başka bir çağrıda daha bulunmakta ırk, renk, din, dil ve kültür farkı gözetmeden tüm insanlığa "Gelin canlar bir olalım" diye çağırmaktadır. Dün olduğu gibi bu gün de insanoğlunun en fazla muhtaç olduğu huzur ve mutluluğun en önemli unsurlarından olan birlik ve beraberlik konusunda "Bir olalım, diri olalım, iri olalım"⁴² diye seslenmekte, evrensel bir mesaj vermektedir.

Verilen kısa örneklerden de anlaşılacağı üzere Hacı Bektaş Velî ömrünü İslam'a, Kuran'a ve insanlığa adanmış bir gönül eri ve hoşgörü örneğidir. İman, ibadet ve ahlak başta olmak üzere İslam dininin temel prensiplerini tasavvufi bir yorum ile açıklamış, toplumsal olaylara yapıcı bir yaklaşım ile eğilmiş büyük bir mutasavvıftır. Onun Türk-İslam toplumuna ve tüm dünyaya verdiği mesajlar dün olduğu gibi bugün de canlılığını ve geçerliğini devam ettirmektedir.

Hacı Bektaş Velî, bir taraftan saygı, sevgi, hoşgörü, barış ve kardeşlik içerisinde yaşanılmasını öğütlerken diğer taraftan iyi bir Müslüman olabilmek ve Allah'ın rızasına erebilmek için de yol göstermiştir. Pek çok konuda düşüncelerini ayet, hadis veya kelamı kibar kabilinden sözler ile destekleyerek açıklamıştır. Bu durum O'nun insana ve insan sevgisine verdiği önemi ortaya koyduğu gibi aynı zamanda onun Kur'an ve hadis ilmine de ne denli vâkıf olduğunu, Allah ve peygamber sevgisini nasıl benimseyip özümlediğini ortaya koymaktadır. Aşağıdaki dörtlük ömrünü insanlığın iki cihan saadetine adanmış olan Hacı Bektaş Velî'yi ve O'nun felsefesini çok güzel bir şekilde dile getirmektedir.

³⁹ Yavuzer, 1993, s. 58-59

⁴⁰ İlhan Abo, "Alevî Kültür ve Düşüncesinin Sesi", CEM, Haziran 1992, Sayı: 15, s. 31

⁴¹ Hacı Bektaş Kılavuzu, s. 2

⁴² Abdülkadir Sezgin, Hacı Bektaş Velî ve Bektaşilik, Sezgin Neşriyat, 3. Baskı, İstanbul 1992, s. 13

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

“Dostluk, sevgi, barış insanlık için,
Gül diye seslendi Pir Hacı Bektaş,
İki düşman değil, dost kardeş gibi,
Ol diye seslendi Pir Hacı Bektaş”⁴³

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Hacı Bektaş Velî'nin hayatı, eserleri ve söylemleri dikkatle incelendiğinde hem bir din bilgini hem de bir toplum bilimci ve kanaat önderi olduğu görülmektedir. 13. asrın buhranlı döneminde çevresine ışık olmuş, etrafı aydınlatmıştır. O aydınlıkta insanlar gönül huzuru bulmuş, mutluluğa ermiştir. Kardeşin kardeşi öldürdüğü, dünyanın pek çok yerinin ateş çemberine döndüğü ve insanların yine büyük bir buhran yaşadığı çağımızda Hacı Bektaş Velî'nin çağrılarını kulak verilme ihtiyacı her geçen gün kendisini çok daha fazla hissettirmektedir.

Eserleri ve hayatından da anlaşıldığına göre, Hacı Bektaş Velî iyi bir âlim, iyi bir mutasavvıf, dine bağlı, bâtını tarikat ve düşüncelerden uzak iyi bir Müslüman'dır. Aynı zamanda Türk İslam Kültür ve fikir hayatına büyük hizmetleri geçmiş ve çok sayıda gönül insanı yetiştirmiş büyük bir düşündürüdür.⁴⁴ O'nun bütün ömrü, insanların bu temel inanç sistemi içinde yaşamalarını sağlamak, onları birlik ve beraberliğe çağırarak, hoşgörü ve sevgiyi geliştirmeye çalışmakla geçmiş, bunda da çok önemli başarılar elde etmiştir.

Hacı Bektaş Velî, sadece kendisi inanmakla veya inancını yaşamakla kalmamış, aynı zamanda iman ve ibadet şuurunu içerisinde insanca yaşamayı emretmektedir. Sevmeyi, sevilmeyi, hoşgörüyü ve ilmen yükselmeyi hedeflemenin mesajlarını vermektedir. Saygı, sevgi ve hoşgörü ortamında birlik, beraberlik ve kardeşliği tavsiye etmektedir. Çağdaşı ve Ahmet Yesevi ocağının önde gelen isimlerinden Yunus Emre'nin:

Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım.
Sevelim sevillelim,

Dünya kimseye kalmaz⁴⁵ dediği gibi Hacı Bektaş Velî de aynı mesajları vermektedir.

Eserlerine baktığımızda Hacı Bektaş Velî'nin, dini konuları ele alırken de onları yaşarken de en önemli dayanak noktasının Kur'an-ı Kerim ve hadisler olduğu anlaşılmaktadır.

Hacı Bektaş Velî'nin “İncinsen de incitme”, “Her ne ararsan kendinde ara” sözleri ise onun engin hoşgörüsünü ortaya koymaktadır. “İncinsen de incitme” sözünün arkasındaki mesaj dün olduğu gibi bugün de insanoğlunun en fazla muhtaç olduğu çok önemli bir gerçektir. Bu mesaj yeterince algılandığında ve gereken duyarlılık gösterilse dünyada pek çok şeyin daha farklı ve daha güzel olacağına en ufak bir şüphe bulunmamaktadır.

Söz ve davranışları ile geniş kitleleri etkileyen Hünkâr Hacı Bektaş Velî, huzur ve esenlik içinde yaşamak için bütün insanlığı sevgi, barış ve kardeşliğe çağırmıştır. Hacı Bektaş Velî'nin “Düşmanın bile insan olduğunu unutma” sözü bugün dahi erişilememiş bir erdem olarak kendini göstermekte, O'nun insana verdiği değeri ortaya koymaktadır.

⁴³ Hacıbektaş 2003, 40. Geleneksel, 14.Uluslararası Hacı Bektaş Velî Anma Kültür ve Sanat Etkinlikleri 2003, Hacıbektaş Belediyesi, s. 60

⁴⁴ Bayram Ali Çetinkaya, “Hacı Bektaş Velî Düşüncesinde İnsan Tasavvuru ve Tipolojileri”; 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni 17-19 Ekim 2007, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2007, c.1, s.723-724

⁴⁵ Güzel, 2002, s.147-148

Hayatı ve eserleri ile karanlıkları aydınlatan Hünkâr Hacı Bektaş Velî'nin hayatı ve inançları ile ilgili zaman zaman birbirine oldukça ters ve gerçeklerle bağdaşmayan söylemler dikkat çekmektedir. Bu durum Hacı Bektaş Velî'yi tanımamak ve onun fikirlerini anlamamak demektir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de Hacı Bektaş Velî ve fikirleri hakkında birbirinden oldukça farklı görüş ve düşünceler bulunmakta, siyasî çıkar veya başka amaçlar uğruna Hacı Bektaş Velî ve fikirleri istismar edilmektedir. Oysa Hacı Bektaş Velî ayrılıkta ve tefrikada fayda görmemiş, birlik ve beraberliğe önem vermiştir. Bu yüzden de "Gelin canlar bir olalım." diye seslenmiştir.

1964 yılından beri önce ulusal daha sonra da uluslararası etkinlikler ile kutlanan Hacı Bektaş Velî'yi anma törenlerine yaklaşmış bulunuyoruz. Her yıl olduğu gibi 16-18 Ağustos 2013 tarihlerinde kutlanacak olan 50. Ulusal 24. Uluslararası Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri⁴⁶ için de önemli hazırlıklar yapıldığı bilinmektedir. Hacı Bektaş Veli Anma Törenlerine günün şartlarına göre Cumhurbaşkanı, başbakan ve pek çok bakan, siyasi parti genel başkanları, milletvekilleri, sendika ve sivil toplum örgüt lider ve temsilcileri, yurtiçi ve yurtdışından pek çok kişi katılmaktadır.⁴⁷ Bu tören ve etkinliklerin Hacı Bektaş Velî'yi ve O'nun mesajlarını daha iyi tanımaya bir fırsat olarak değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. 1964 yılından beri geleneksel hâle gelen ve her yıl düzenlenen Hacı Bektaş Velî'yi Anma Törenlerinin artık onun mesajlarının daha iyi anlaşılması ve anlatılması için bir fırsat olarak değerlendirilmesinde yarar görülmektedir.

Üniversiteler, Üniversitelerdeki ve yurtdışındaki Alevi Bektaşî Enstitüleri ile yine yurtiçi ve yurtdışında kurulan Alevi-Bektaşî dernek ve vakıfları ile Hacı Bektaş Velî dernek ve vakıfları, federasyonlar, diğer sivil toplum kuruluşları Hacı Bektaş Velî'nin daha iyi tanınması ve mesajlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlama konusunda yeni adımlar atmalıdır. Yapılacak ilmî ve akademik çalışmalar ile sosyal ve kültürel etkinlikler de Hacı Bektaş Velî'nin daha iyi tanınması ve mesajlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamalıdır.

Özetlemek gerekirse Hacı Bektaş Velî, yaşadığı dönemde kitleler üzerinde etkili olmuş ve kitleleri etkilemede de önemli bir rol oynamıştır. Halkın yaşadığı sosyal kargaşa ve sıkıntılar karşısında o insanın özüne dikkat çekmiştir. "Her ne ararsan kendinde ara; incinsen de incitme; kendini arıtamayan başkasını arıtamaz; nefesine ağır geleni sen de kimseye tatbik etme, sakın ol; kimsenin gönlünü yıkma; eline, diline, beline sahip ol" sözleri ile insanları sorumlu davranmaya ve sükûnete davet etmiştir. "İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır" diyerek cehaletin kötülüğüne dikkat çekmiştir. "Gelin canlar bir olalım" ve "Bir olalım, iri olalım, diri olalım"⁴⁸ çağrısı ile de toplumu birlik ve beraberliğe davet etmiş, bunda da başarılı olmuştur.

Son söz olarak Hacı Bektaş Velî, bir taraftan örnek hayatı ve eserleri ile karanlıkları aydınlatmış, diğer yandan sevgi ve hoşgörü ile gönüllere taht kurmuştur. O dinî kurallara bağlılığı, manevî gücü, Ehlibeyt sevgisi, engin hoşgörüsü, üstün zekâsı, sarsılmaz inancı ile kitleleri etkilemiş, günümüzde de etkilemeye devam etmektedir. Bu inanç sarsılmamalı, O'na gönül verenler rencide edilmemeli, üzülmemeli, Hacı Bektaş Velî ve fikirleri de istismar edilmemelidir.

⁴⁶ <http://www.hacibektas.bel.tr/portal/>

⁴⁷ Hacı Bektaş Velî Anma Törenleri ile ilgili konuşmalar, sunulan tebliğler ve katılımcılar ile ilgili bilgiler yıllara göre Hacibektaş Belediyesi tarafından basılmaktadır. Yıllara göre düzenlenen törenler, yapılan konuşmalar ve katılımcılar ile ilgili geniş bilgiler bu yayınlarda yer almaktadır.

⁴⁸ Hacı Bektaş Velî, Kırk Hadis (Hadîsi Erbain), Yayına Hazırlayan Nurgül Özcan, s.5

KAYNAKÇA

- ABO, İlhan (1992): “Alevi Kültür ve Düşüncesinin Sesi”, CEM, Haziran, Sayı: 15
- Alevi Bektaşî Klasikleri Makâlât, (2007), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara
- ALŞAN, Mehmet Hakan, (2006), Horasan Erenleri, İstanbul, Karakutu Yayınları,
- COŞAN, Esad (1971): Hacı Bektaş Velî Makâlât, Ankara, Seha Neşriyat.
- COŞAN, Esad (1996): Makâlât Hacı Bektaş Velî, Sadeleştiren: Hüseyin Özbay, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÇETİNKAYA, Bayram Ali (2007): “Hacı Bektaş Velî Düşüncesinde İnsan Tasavvuru ve Tipolojileri”; 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşîlik Bilgi Şöleni 17-19 Ekim 2007- Ankara, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi Yayınları, c.1.
- DURAN, Hamiye, (2007)Alevi Bektâşî Klasikleri Besmele Tefsiri (Şerh-i Besmele), Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları,
- EĞRİ, Osman (2007): Alevî Bektaşî Klasikleri-Kitabı Cabbâr Kulu, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- ENNEDVİ, Abd-el Bâri (1967): Tasavvuf ve Hayat (Kitap ve Sünnetin Ruhuna Göre), Mütercim: Mustafa Ateş, İstanbul, Ahmet Sait Matbaası.
- EROGAN, Kadri (1995): “Hacı Bektaş Velî Hazretleri”, Günümüzde Alevilik ve Bektaşîlik.
- FIGLALI, Ethem Rûhi (2006): Türkiye’de Alevîlik Bektâşîlik, İzmir, İzmir İlahiyât Vakfı Yayınları.
- GÜZEL, Abdurrahman (2002): Hacı Bektaş Velî ve Makâlât, Ankara, Akçağ Yayınları, İkinci Baskı.
- GÜZEL, Abdurrahman, Ali Torun (2003): Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Ankara, Akçağ Yayınları.
- GÜZEL, Abdurrahman (1997): “Hacı Bektaş Velî”, Kadri Erdoğan Hacı Bektaş Velî Armağanı, Ankara, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi.
- Hacı Bektaş Kılavuzu, Kültür Bakanlığı ve Nevşehir Valiliği, Ankara, ?
- Hacı Bektaş Velî, Kırk Hadis (Hadîsi Erbain), (2010), Yayına Hazırlayan Nurgül Özcan, Fatih İstanbul, Üniversitesi Yayınları,
- Hacıbektaş 2003, 40. Geleneksel, 14.Uluslararası Hacı Bektaş Velî Anma Kültür ve Sanat Etkinlikleri 2003, Hacıbektaş Belediyesi,
- KÖPRÜLÜ, Fuad (1976): Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Baskı.
- Kur’an-ı Kerim Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003
- ÖZBAY, Hüseyin, Makâlât Hacı Bektaş Velî, Sadeleştiren: Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları,
- SOFUOĞLU, Cemal; Avni İlhan (2006): Alevîlik Bektaşîlik Tartışmaları, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5.Baskı.
- SEZGİN, Abdülkadir (1992): Hacı Bektaş Velî ve Bektaşîlik, İstanbul, Sezgin Neşriyat, 3. Baskı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

-
- ŞARDAĞ, Rüştü ; (1989) Her Yönü İle Hacı Bektaş- Velî ve En Yeni Eseri Şerh-i Besmele, Karınca Matbaacılık, İzmir.
- Uluslararası Hacı Bektaş Velî Sempozyumu Bildirileri Hacı Bektaş Velî Güneşte Zerresinden, Deryada katresinden, (2010), Derleyenler: Pınar Ecevitoglu, Ali Murat İrat, Ayhan Yalçinkaya, Ankara, Dipnot Yayınları, 1. Baskı,
- ULUSOY, A. Cemalettin, (1986) Hünkâr Hacı Bektaş Velî ve Alevî-Bektaşî Yolu, Hacibektaş
- YALÇIN, Aziz, (2010), Yorum ve Açıklamalarla Makalat-ı Hacı Bektaş Velî (Hacı Bektaş Velî Hazretlerinin Düşünceleri, Öğüt ve Öğretileri), İstanbul, Derin Yayınları,
- YAVUZER, Hasan (1993): Hacibektaş Yöresi Bektaşî İnançlarının Din Sosyolojisi Yönünden İncelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, Kayseri.
- YAVUZER, Hasan (1997): “Hacı Bektaş Velî’nin Kişiliği ve Türk Tasavvuf Hayatındaki Yeri”, Kadri Erogan Hacı Bektaş Velî Armağanı, Ankara, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi.
- YAVUZER, Hasan (2012): İman ve İbadet Yönleriyle Hünkâr Hacı Bektaş Velî, Alevilik-Bektaşilik, sayı.5, Alevi Enstitüsü, Almanya
- YILMAZ, Ali, Mehmet Akkuş, Ali Öztürk (2007): Alevî-Bektaş-î Klasikleri Makâlât, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- <http://www.hacibektas.bel.tr/portal/>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

